

Citation style

Kvaček, Robert: Rezension über: Jiří Štěpán, Československý exil ve Švédsku v letech 1945–1989, České Budějovice: Veduta, 2011, in: Český časopis historický, 2015, 1, S. 242-243, DOI: 10.15463/rec.1189733393

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

zřejmě i Padevětovo dílo velký potenciál dalšího růstu, obsahového prohlubování a informačního i obrazového doplňování. Smysl by např. mělo uvést knihu stručnou kapitolkou o správních a sídelních proměnách válečné Prahy a zejména vysvětlit uživateli, jaký rámcový kód autor zvolil pro výběr a zařazování informací. Ve stávající podobě jde o podstatnou a velmi atraktivní příručku, kterou ocení historikové, žurnalisté nebo např. učitelé, ale především široká obec „laických“ čtenářů, kteří se zajímají o těžkou až traumatickou, ale pro další vývoj podstatnou a z historického povědomí dnes již nevytěsnitelnou kapitolu pražských a českých dějin.

Jiří Pešek

Jiří ŠTĚPÁN

***Československý exil ve Švédsku
v letech 1945–1989***

České Budějovice-Hradec Králové, Veduta
– Univerzita Hradec Králové 2011, 160 s.,
ISBN 978-80-86829-76-0.

V tematické šíři novodobých českých dějin mají už své místo osudy krajanů usazených v zahraničí, Čechů volících emigraci a exil. Byli k nim většinou přinuceni tlaky sociálními a politickými. Badatelský zájem patří jejich osudům, postavením a aktivitám v zemích s početnějšími českými přistěhovalci, jen na ně se už ale neomezuje. Pozitivním a na první pohled až překvapivým důkazem je objevená monografie Jiřího Štěpána o československém exilu ve Švédsku v letech 1945–1989. Heuristicky se autor na zcela původní látku připravil všestranně, jazykově i pramenně – z krajanské publicistiky, rozhovory s pamětníky, znalostí švédské literatury a imigrační situace v zemi, o je-

jích podmínkách a výsledcích. Některá dílčí témata zpracoval Štěpán ve studiích a statích, v monografii dostala souvislostní zařazení, které znamená i posouzení a zhodnocení.

Úvodní kapitoly patří švédské literatuře o imigraci a obecnému přehledu o přistěhovalectví do Švédska od 19. století (do třicátých let 20. století se ze Švédska také hojně emigrovalo). Čechoslováků bylo pár stovek a ještě jich ubývalo. Situaci a počty měnila válka, ve Švédsku se zachraňovali hlavně němečtí sociální demokraté. Vinou válečných peripetií a důsledků války jejich „českoslovenství“ po roce 1945 vymizelo. Největší uprchlickou skupinu tvořili Estonci, bylo jich přes dvacet tisíc. Počty Čechoslováků začaly růst po komunistickém převratu. Švédové si k cizincům hledali vztah. Přiznaná stejná práva nezabránila přezíravosti části společnosti k uprchlíkům a neochotě aktivně jim pomáhat. Vlastně nic neobvyklého, bylo tomu tak i v jiných zemích. Získat společenské postavení spojené s pracovním zařazením nebylo snadné, Čechoslováci se však uplatňovali úspěšně.

Další jejich imigrační vlna přišla po srpnu 1968. Představovala pro Švédy novou zkušenost vnímanou s rozpaky: setkávali se s lidmi, jejichž švédština nebyla výtečná, v kurzech se nedala brzy osvojit. Vznikaly situace, které mohly emigranty až traumatizovat. Zakotvovat ve Švédsku bylo tedy náročným údělem, ale podobně, ba ještě obtížněji se Čechoslováci prosazovali i jinde. Také ve Švédsku si krajané vytvářeli své spolky. Štěpán zachytil sice nezbytně stručně, ale zřejmě výstižně jejich většinou nepřímoučarou historii. Zakladatelské nadšení střídala – jak to bývá – doba všední, kdy se mimo jiné tenčily počty členů, na něž působila i územní rozptýlenost. Vznikaly však

také akce, které se dostávaly do širšího povědomí. Střešní organizací se stal v roce 1982 založený Svaz československých spolků ve Švédsku. Každoročně pořádal Československé dny a stal se také patronem prozatímního Skandinávského výboru pro podporu demokracie Československa. Jeho členy byli význační představitelé z různých oborů, z historiků Karel Durman.

Štěpán upozornil na to, co jsme nebrali v úvahu: k „obvyklým“ neshodám mezi krajany přibyl spor mezi „jezdíči“ – zajišťovali si návštěvy ČSSR bohatě zaplacenou dohodou s jeho úřady – a odpůrci takového kro-

ku. Vydávání českých knih a časopisů krajané příliš nepodporovali a nedařilo se ani hudebnímu vydavatelství Šafrán Jiřího Pallase (o něm už vznikla zvláštní práce). Obraz exilu rozmnožil Štěpán o připomenutí duchovní péče o krajany, mohla prospívat vazbám mezi nimi (aktivní salesián Vojtech Zeman se však obracel jen na Slováky, byl orientován výrazně nacionálně).

Jiří Štěpán kvalitativně – tematicky i úrovní zpracování – rozmnožil historii novodobé československé emigrace a exilu. V ní má jeho monografie nepřehlédnutelné místo.

Robert Kvaček